

Ядловська Ольга Степанівна
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат історичних наук

ДОСВІД АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНІЦІАТИВ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Становлення Української держави пов'язане із запровадженням низки системоутворюючих законодавчих ініціатив, а також реформуванням системи протидії корупції, останнє залишається актуальною проблемою сучасного українського суспільства. Разом з тим, зроблено суттєві зрушення в розробці законодавчої основи у питанні антикорупційної політики. У цьому аспекті слушним стає зарубіжний досвід протидії корупції країн розвинутої демократії, зокрема США. Боротьба з корупцією в США характеризується нормативно-правовим регулюванням, що має системний характер.

Україна взяла на себе зобов'язання протидіяти корупції, приєднавшись до основних міжнародно-правових актів: Конвенції ООН проти корупції та антикорупційних конвенцій Ради Європи. Міжнародні механізми антикорупційного моніторингу (GRECO, Антикорупційна мережа ОЕСР для країн Східної Європи та Центральної Азії, Механізм моніторингу виконання Конвенції ООН проти корупції) надали Україні рекомендації стосовно заходів з протидії корупції. Україна зобов'язалася регулярно оновлювати і впроваджувати національні плани дій в рамках Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд». Заходи щодо запобігання та протидії корупції є ключовими умовами для співпраці України з МВФ, ЄС (особливо в рамках Плану дій щодо лібералізації візового режиму), США та іншими міжнародними партнерами [4].

Прогресивні кроки з прийняття законодавчих актів Сполучених Штатів Америки полягають у нових превентивних антикорупційних приписах, що ґрунтуються на міжнародних стандартах. Керівну роль у антикорупційній діяльності відіграє Міністерство юстиції США, яке розробляє національну стратегію та методичне керівництво боротьби зі злочинністю в державі, та підрозділ по боротьбі з організованою злочинністю Федеральне бюро розслідувань (ФБР). По всій країні таких агентів працює близько 700. Поряд з цією інституцією важливу роль відіграють й інші органи. Також органами, які здійснюють антикорупційну діяльність в США, є: Національна рада по боротьбі з організованою злочинністю, Головне контрольно-фінансове управління, Спеціальний сенатський комітет з етики, Комітет з стандартів службової поведінки посадових осіб палати представників, Управлінням з етики при уряді США [5, с. 196]. Питання про правопорушення, пов'язані з корупцією,

заслуховуються також у комітетах з урядових операцій, справ поштового відомства, цивільної служби, науки, космосу, техніки, видатків та доходів.

Головним вектором антикорупційної стратегії США є профілактика корупції у системі державної служби. Антикорупційна стратегія за основу взяла адміністративну мораль, що являє собою етичні та дисциплінарні норми. Зокрема, вимоги Кодексу етики урядової служби, які висуваються до високопосадовців, постають у такому трактуванні: 1) ставити відданість моральним принципам і державі вище відданості особам, партії або державним органам; 2) виконувати Конституцію, закони США, постанови органів влади і ніколи не підтримувати тих, хто ухиляється від їх виконання; 3) працювати весь трудовий день за встановлену плату, докладаючи необхідних зусиль і думки для виконання своїх обов'язків; 4) знаходити і застосовувати найбільш ефективні й економічні способи вирішення поставлених завдань; 5) ніколи не вдаватися до дискримінації, надаючи будь-кому спеціальні блага або привілеї як за винагороду, так і без неї, не брати для себе і своєї сім'ї блага або подарунки за обставин, які можуть бути витлумачені як вплив на виконання посадових обов'язків; 6) не давати жодних обіцянок, що стосуються посадових обов'язків, оскільки державний службовець не може виступати як приватна особа при виконанні державної посади; 7) не вступати ні прямо, ні побічно в комерційні відносини з Урядом, якщо це суперечить сумлінному виконанню посадових обов'язків; 8) ніколи не використовувати конфіденційну і службову інформацію для отримання особистої вигоди; 9) розкривати випадки корупції при їх виявленні; 10) дотримуватися цих принципів, усвідомлюючи, що державна посада є вираженням суспільної довіри. Крім цього закону, був виданий наказ США № 12731 «Принципи етики поведінки посадових осіб і службовців державного апарату», який доповнив його. Ці принципи були поширені не тільки на чиновників вищого рангу, а й на всіх державних службовців [3].

Важливою в запобіганні й протидії корупції в США є максимальна прозорість діяльності державних і муніципальних органів. До того ж, у США немає державних засобів масової інформації. Доступ журналістів до інформації про діяльність державних органів у США забезпечується Актом про свободу інформації (Закон про свободу інформації). Недовіра до державного апарату є частиною традиційної культури. Одна підозра в корупційних зв'язках може призвести до втрати особою політичної кар'єри. Досить суворо є положення антикорупційного законодавства США про можливість отримання подарунків держслужбовцями, зокрема, діє обмеження згідно з яким, протягом календарного року можуть бути прийняті подарунки, ціна яких у сукупності становить 300 доларів. Отримавши подарунок вище допустимої вартості, державний службовець зобов'язаний протягом 60 днів здати його до відповідного органу свого відомства. Вартість таких подарунків переглядається кожні 3 роки [2; с. 105]. Законодавча база США передбачає «конфлікт інтересів», щодо розрізнення та уникнення належної чи неналеж-

ної поведінки посадових осіб, яким забороняється реалізовувати свої фінансові інтереси, беручи участь у справах, на успіх яких можуть вплинути їх рішення, що приймаються такими посадовими особами в ході виконання своїх службових обов'язків. Законодавство також передбачає, що ця норма може діяти і до посадової особи, яка вже припинила свою службу в органах державної влади [2; с. 104].

Ухвалення законодавства про запобігання конфлікту інтересів на публічній службі сприяло зниженню незаконного впливу на органи публічної влади США. За даними міжнародної організації Transparency International за рейтингом сприйняття корупції 2014 р. США перебували на 17 місці серед 175 країн світу. Не досить високий показник сприйняття корупції серед країн розвинутої демократії (Канада – 10, Австралія – 11, ФРН – 12, Велика Британія – 14) наочно свідчить, що, пропри потужну законодавчу владу, у США і досі має місце незаконний публічний вплив на органи публічної влади [1; с. 429].

До антикорупційних заходів США відносяться: постійний контроль за обов'язковим декларуванням фінансових доходів та видатків службовця за рік; кримінальна відповідальність не лише фізичних, а й юридичних осіб за корупційну діяльність; перевірка державних службовців на поліграфі; відсутність імунітету для посадових осіб будь-якого рівня, включно президента, сенаторів та конгресменів; заборона державним службовцям отримувати цінні подарунки; наявність інституту донесення про випадки корупції в органах державної влади, а також законодавчий захист даних осіб від звільнення та дискримінації відповідно до Закону «Про громадянські ініціативи» 1989 р.; діяльність спеціально призначеного співробітника в кожному відомстві виконавчої влади для здійснення координації та контролю за додержанням посадовими особами норм етичної поведінки; чіткий розподіл функцій між органами, які здійснюють антикорупційну діяльність; законодавча регламентація діяльності лобістів, що регулюється Законом «Про федеральне регулювання лобістської діяльності»; активна громадська діяльність, широке залучення діяльності неурядових організацій; безперешкодне висвітлення проблем корупції у засобах масової інформації; звітування політичних партій про фінансування передвиборчої кампанії [5; с. 196].

Отже, законодавчі ініціативи стосовно антикорупційної діяльності, запроваджені в США, стали запорукою формування та правового регулювання протидії корупції та формування свідомого громадянського суспільства. Загально розповсюдженою та традиційною в американському суспільстві стала думка про корупцію в державних органах, тому впроваджено чітку систему антикорупційних органів саме в зазначеному сегменті та успішно реалізовано дії щодо запобігання корупції. Міжнародні стандарти досвіду США у питанні протидії корупції та превентивних заходів щодо ймовірного прояву корупційних дій стане в нагоді при розробці та імплементації відповідних законодавчих актів в Україні.

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах державного самоврядування: монографія / авт кол. В. В. Василевич та ін.; за ред. проф. Ю. В. Ковбасюка і проф. В. А. Федоренка. К.: Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.

2. Довжанин В. М. Правове регулювання та запобігання протидії корупції за законодавством США. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*, №13, Том I, 2015. С. 102-106.

3. Степашко О. П. Основні вектори антикорупційної політики США. *Українська асоціація зовнішньої політики*. URL: <https://ufpa.org.ua/blog/2331>

4. Стратегія розвитку національного агентства з питань запобігання корупції на 2017 – 2020 роки та плани з її реалізації. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/2-Strategiya-rozvytku.pdf>

5. Трепак В. М. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу. *Публічне право*. № 1 (21), 2016. С. 193-201.

Ярошенко Артем Сергійович,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

КОРУПЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Корупція є глобальною проблемою сьогодення світу. При чому глобальною не лише в розумінні того, що корупційні злочини характерні для всіх країн світу, а в першу чергу, в тому розумінні, що розвиток цивілізації все більше глобалізує причини, засоби, форми вчинення і наслідки корупції.

Ряд науковців, зокрема, М. І. Мельник та В. М. Трепак вважають, що корупція як соціальне явище не може бути викорінена в якійсь окремій державі чи на якомусь конкретному етапі розвитку соціально-політичної системи [1, 2]. На нашу думку, таке твердження є доволі суперечливим, з огляду на категоричність. Проте варто підтримати ідею необхідності об'єднаних зусиль світового співтовариства у боротьбі з корупцією в глобалізованому світі.

Метою даної роботи є дослідження проявів корупції та небезпек, викликаних глобалізацією світу.

Швидкий технічний прогрес і мобільність людей, активів і знань, характерні для глобалізації, відкривають нові можливості для незаконного збагачення за допомогою корупційних і шахрайських схем, причому в різних країнах. Нинішні провали і недоліки національних антикорупційних заходів і законодавства, створюють ситуацію за якою держави нездатні впоратися з